

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1992-1993 (*)

23 DECEMBER 1992

WETSVOORSTEL

betreffende de aanstelling van een gerechtelijk bewindvoerder

(Ingediend door de heer Duquesne)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

1. Inleiding : « Een aanbod aan de wetgever »

Zie de inleidende nota bij de toelichting van het wetsvoorstel tot wijziging van artikel 1 van de Hypotheekwet (Stuk n° 816/1-92/93).

Dit wetsvoorstel werd uitgewerkt door de heer Jacques Demblon, erehoogleraar van de « Université catholique de Louvain ».

2. Toelichting bij het wetsvoorstel

1. Er bestaan verschillende vermogensrechtelijke situaties waarvoor juridisch gezien geen correcte oplossing kan worden gevonden die bovendien in de praktijk uitvoerbaar is.

Drie soorten van situaties zijn alom bekend. Wij geven een paar voorbeelden :

a) Hoe een nalatenschap te verdelen die aan ontelbare erfgenamen toekomt, of die zo gering is dat niemand er zich mee bezig wil houden?

b) Hoe kunnen diverse handelingen worden uitgevoerd die in het economische en sociale leven noodzakelijk zijn, zoals het verhuren van een goed, het

(*) Tweede zitting van de 48e zittingsperiode.

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1992-1993 (*)

23 DÉCEMBRE 1992

PROPOSITION DE LOI

relative à la nomination d'un administrateur judiciaire

(Déposée par M. Duquesne)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

1. Note préliminaire : « Une offre de service au législateur »

Voir la note préliminaire des développements de la proposition de loi modifiant l'article 1er de la loi hypothécaire (Doc. n° 816/1-92/93).

La présente proposition a été formulée par M. Jacques Demblon, professeur honoraire à l'Université catholique de Louvain.

2. Commentaire de la proposition de loi

1. Il est diverses situations patrimoniales auxquelles il n'est pas possible de trouver une issue correcte du point de vue juridique et réalisable du point de vue pratique.

Des situations de trois types sont bien connues. A titre d'exemples :

a) Comment liquider une succession échue à des héritiers innombrables, ou de si peu d'importance que personne ne veut s'en occuper?

b) Comment réaliser diverses opérations que les réalités de la vie économique et sociale imposent telles que mise en location, renon, aliénation ou plus

(*) Deuxième session de la 48e législature.

opzeggen van een huurovereenkomst, het vervreemden of gewoonweg het onderhouden van een goed wanneer de eigenaar niet in staat is dat zelf te doen en er dringend moet gehandeld worden?

c) Hoe raakt men uit bepaalde administratieve impasses of, wat vaker voorkomt, hoe kunnen noodzakelijke handelingen worden gesteld zonder te moeten wachten op de vereiste administratieve machtigingen, zoals de aanvaarding van een nalatenschap of een legaat, wanneer de tijd dringt?

2. Om aan die moeilijkheden het hoofd te bieden waren de rechtbanken wel verplicht een nieuwigheid in te voeren : zij stellen op grond van artikel 54 van het decreet van 30 maart 1808 en, sedert de invoering van het Gerechtelijk Wetboek, op grond van artikel 584, 3°, dat het voornoemde artikel heeft vervangen, een « bewindvoerder » ad hoc, een voorlopig bewindvoerder of een niet nader omschreven bewindvoerder aan. Het huidige artikel biedt de voorzitter van de rechtbank die bij voorraad uitspraak doet in gevallen die hij spoedeisend acht, de mogelijkheid « alle nodige maatregelen [te] bevelen tot vrijwaring van de rechten van hen die de nodige voorzieningen niet kunnen treffen, met inbegrip van de verkoop van roerende goederen die heerloos of verlaten zijn ».

3. Die rechtspraak is de afgelopen tien jaar sterk ontwikkeld : steeds vaker worden bij beslissing van een rechtbank gerechtelijke bewindvoerders aangesteld (ze worden aldus onderscheiden van de voorlopige bewindvoerders voor de geesteszieken) voor welbepaalde verrichtingen die over het algemeen niet van lange duur kunnen zijn.

Aan dit verschijnsel werden een aantal analyses en besprekingen gewijd waarvan vooral van belang zijn :

— de studie « *De la nomination d'un administrateur judiciaire* » door J. Demblon, in « *Revue du notariat belge* », 1983, blz. 510 tot 528;

— de standpunten van Paul Delnoy in « *Chronique de Droit à l'usage du Notariat* », Luik, D. V, 1985, blz. 22 en volgende, n° 23, en « *Chronique de jurisprudence consacrée aux successions* », in J.T., 1990, blz. 58 tot 61, hoofdstuk III : L'administration provisoire.

4. Die rechtspraak doet echter ook problemen rijzen :

a) ze negeert bestaande procedures zoals voor de veiling van onverdeelde goederen, voor onbeheerde nalatenschappen, enz., waarbij ter verdediging kan worden aangevoerd dat die procedures in bepaalde gevallen moeilijk kunnen worden gevolgd;

b) ze maakt de vereffening van nalatenschappen mogelijk waarin ook onroerende goederen voorkomen, of staat zelfs rechtstreeks de verkoop van onroerende goederen toe, terwijl artikel 584, 3°, van het Gerechtelijk Wetboek het enkel over roerende goederen heeft.

Daaruit vloeit voort dat de rechtszekerheid in verband met de gestelde handelingen voor betwisting vatbaar is en dat de rechten van derden in het gedrang kunnen komen.

simplement entretien alors que le propriétaire n'est pas en état de le faire lui-même et qu'il y a urgence?

c) Comment lever certains blocages administratifs ou, plus couramment, réaliser les opérations nécessaires sans devoir attendre les autorisations administratives requises telles que l'acceptation de succession ou de legs, alors qu'il y a urgence?

2. Les tribunaux ont été contraints d'innover pour rencontrer ces difficultés; ils procèdent à la nomination d'un « administrateur » ad hoc ou provisoire ou non autrement désigné, sur base de l'article 54 du décret du 30 mars 1808, et, depuis l'avènement du Code judiciaire, sur base de l'article 584, 3°, qui l'a remplacé. Cet article permet au président du tribunal, statuant au provisoire dans les cas dont il reconnaît l'urgence, de « 3° ordonner toutes mesures nécessaires à la sauvegarde des droits de ceux qui ne peuvent y pourvoir, y compris la vente des meubles délaissés ou abandonnés; »

3. Cette jurisprudence s'est fortement développée dans les dix dernières années : des décisions de plus en plus nombreuses désignent des administrateurs judiciaires (en les distinguant ainsi des administrateurs provisoires désignés aux aliénés) pour des opérations ponctuelles, généralement exclusives de longue durée.

Elle a fait l'objet d'analyses et de critiques parmi lesquelles on retiendra surtout :

— L'étude intitulée *De la nomination d'un administrateur judiciaire* par J. Demblon, in *Revue du notariat belge*, 1983, pp. 510 à 528;

— Les opinions de Paul Delnoy in *Chronique de Droit à l'usage du Notariat*, Liège, vol. V, 1985, p. 22 et s., n° 23, et *Chronique de jurisprudence consacrée aux successions*, au J.T., 1990, pp. 58 à 61, chapitre III : L'administration provisoire.

4. Incontestablement la jurisprudence en cause présente des difficultés, notamment en ce que :

a) elle méconnaît des procédures existantes telles que licitations judiciaires, successions vacantes, etc.... avec, à sa décharge, le fait que, dans les cas d'espèce, ces procédures se révèlent souvent difficilement applicables;

b) elle autorise des liquidations de succession comportant des immeubles, ou même autorise directement l'aliénation d'immeubles, alors que l'article 584, 3°, du Code judiciaire cite les seuls meubles.

Il en résulte que la sécurité des opérations réalisées pourrait être mise en cause et que les droits des tiers pourraient être compromis.

5. De rechtszekerheid in verband met de vermogensrechtelijke handelingen die een gevolg zijn van de hier besproken rechtspraak vergt dat de onzekerheden of de dubbelzinnigheden van die rechtspraak worden weggewerkt.

Dat kan het eenvoudigst gebeuren door artikel 584, 3°, van het Gerechtelijk Wetboek aan te vullen en de onroerende goederen aan de roerende toe te voegen. Aldus wordt de rechtszekerheid van alle verrichtingen met betrekking tot onroerende goederen (en inzonderheid de verkopen) gewaarborgd. Niets belet om tevens te bepalen dat de wijze van verkoop nader moet worden omschreven. Deze oplossing vergt slechts een beperkte wetswijziging.

6. Men zou kunnen tegenwerpen dat deze wettelijke maatregel overbodig is sinds de invoering van de wet van 18 juli 1991 betreffende de bescherming van de goederen van personen die wegens hun lichaams- of geestestoestand geheel of gedeeltelijk onbekwaam zijn die te beheren.

Er zij echter opgemerkt dat die wet :

— enerzijds weliswaar betrekking heeft op een ieder die onbekwaam is zijn goederen te beheren, doch daarbij door de eisen die ze stelt inzake onderzoek en openbaarheid, stabiele situaties op het oog heeft en niet geschikt is om specifieke en tijdelijke toestanden te regelen;

— anderzijds wel ruim is opgevat, maar toch geen oplossing biedt voor de situaties vermeld onder 1, a) : nalatenschappen en 1, c) administratieve toestanden.

Dit zijn derhalve geen concurrerende, maar elkaar aanvullende maatregelen.

7. Het is aanlokkelijk in de wet de nadere regels te bepalen voor de verkopen die door de voorzitter kunnen worden toegestaan. Men doet er inderdaad goed aan in de wet vast te leggen dat de rechter de nadere regels voor de verkoop bepaalt, doch het is in strijd met de regeling betreffende het kort geding om de eigenlijke voorschriften in de wet zelf te bepalen. Een beslissing in kort geding impliceert immers dat de zaak spoedeisend is : daarbij kunnen geen ingewikkelde voorafgaande maatregelen worden opgelegd. Net zoals de beslissing zelf aan het oordeel van de voorzitter wordt overgelaten, moet de wijze van uitvoering van de door hem bevolen handeling ook door hem worden bepaald. Daartoe kan hij eventueel verwijzen naar de procedures die in het Gerechtelijk Wetboek zijn omschreven.

5. La sécurisation des opérations patrimoniales qui font suite à cette jurisprudence, demande que soient levées les incertitudes ou les ambiguïtés qui caractérisent celle-ci.

La voie la plus simple consiste à compléter l'article 584, 3° du Code judiciaire en adjoignant les immeubles aux meubles. Ainsi seraient sécurisées toutes les opérations (et notamment les ventes) relatives aux immeubles. Rien n'empêche d'indiquer aussi que les modalités des ventes doivent être spécifiées. Cette voie appelle une brève modification législative.

6. On pourrait objecter que cette mesure législative est superflue en présence de la loi du 18 juillet 1991 relative à la protection des biens des personnes totalement ou partiellement incapables d'en assumer la gestion en raison de leur état physique ou mental.

Mais on notera que cette loi :

— d'une part, si elle concerne toute personne incapable de gérer ses biens, vise les situations stables par ses exigences d'enquête et de publicité et n'est pas adéquate aux situations ponctuelles et temporaires;

— d'autre part que, même largement conçue, elle ne rencontre pas les situations rapportées sous 1, a) : succession et 1, c) : situations administratives.

Les deux mesures ne sont donc pas concurrentes mais complémentaires.

7. Il serait tentant de préciser dans la loi les modalités des aliénations qu'autoriserait le président. S'il est sain que figure dans la loi le principe que les modalités d'aliénations doivent être déterminées par le président, il paraît contraire à l'institution du référé de déterminer ces modalités dans la loi même. La décision sur référé implique l'urgence; celle-ci ne permet pas d'imposer des mesures préalables compliquées; tout comme la décision elle-même est laissée à la discrétion du président, ainsi doivent aussi être laissées à sa discrétion les modalités d'exécution de l'opération qu'il ordonne et pour lesquelles il pourra se référer éventuellement aux procédures reprises au Code judiciaire.

A. DUQUESNE

WETSVOORSTEL

Enig artikel

In artikel 584, laatste lid, 3°, van het Gerechtelijk Wetboek worden de woorden « met inbegrip van de verkoop van roerende goederen die heerloos of verlaten zijn; » vervangen door de woorden « met inbegrip van de verkoop van roerende en onroerende goederen, volgens de nadere regels die hij bepaalt; ».

13 oktober 1992.

PROPOSITION DE LOI

Article unique

Dans l'article 584, dernier alinéa, 3° du Code judiciaire, les mots « y compris la vente des meubles délaissés ou abandonnés » sont remplacés par les mots « y compris la vente des biens, meubles ou immeubles, selon les modalités qu'il détermine; ».

13 octobre 1992.

A. DUQUESNE